

Kierunki doskonalenia zarządzania jakością w administracji publicznej - CAF a TQM

Prof. zw. dr hab. Elżbieta Skrzypek
Katedra Zarządzania Jakością i Wiedzą
UMCS Lublin

Model doskonałości EFQM

Model został stworzony przez Europejską Fundację Zarządzania Jakością.

Model EFQM wyróżnia następujące efekty polityki jakości:

- osiągnięcie zamierzonych celów i porównywanie do innych,
- wyniki finansowe (np. zyski, obroty),
- wyniki nie finansowe (np. zdolność do wprowadzania na rynek nowych produktów, liczba usterek),
- satysfakcja pracowników,
- satysfakcja klientów,
- wpływ na środowisko.

Czynniki sukcesu

1. Przywództwo,
2. Zarządzanie zasobami ludzkimi,
3. Strategia i polityka organizacji,
4. Zasoby,
5. Realizowane procesy.

Model EFQM

- Może być stosowany przez wszystkie instytucje
- Jest przede wszystkim narzędziem diagnostycznym
- Umożliwia reorganizację systemu zarządzania instytucją publiczną

Osiem podstawowych koncepcji leżących u podstaw Modelu Doskonałości EFQM

Total Quality Management

Jest pojęciem holistycznym obejmującym wiele aspektów doskonalenia jakości świadczonych usług

TQM jest to system skoncentrowany na kliencie, służy poprawie jakości usług

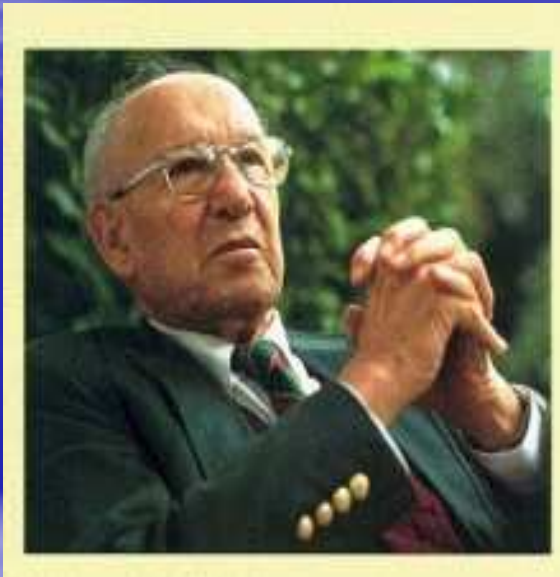
Zadowolony i lojalny klient jako ważny czynnik sukcesu

Zadowolony klient to ważny warunek sukcesu każdej formy. Niezadowolony klient powie o tym 20-30 osobom!!!

Wyobraź sobie siebie samego w roli klienta, a wtedy będziesz wiedział lepiej niż on sam, czego pragnie. To sprawi, że będzie on wobec Ciebie lojalny

M. J. Stahl.

Sukces - to nie tylko wiedzieć, ale także działać

Nie ma złych firm, są tylko firmy źle zarządzane

Firma nie musi być przez wieki w biznesie.

Nikt nikomu nie każe się uczyć, ale też nikt nie powiedział, że ktoś, kto się nie uczy, przetrwa na konkurencyjnym rynku.

P. Drucker

Człowiek jako źródło sukcesu

Sukces każdej organizacji ma swe pierwsze i podstawowe źródło w **ludziach**, w **jakości ich pracy**,

a początkiem każdego programu rozwoju jakości w ogóle jest **poprawa jakości ludzi**.

Jakość ludzi to jakość ich wiedzy

TQM w instytucji publicznej

Stanowi metodę zarządzania w celu
osiągnięcia **satysfakcji klienta,**

poprzez

zaangażowanie wszystkich pracowników i
ciągłe **doskonalenie procesów pracy**
instytucji publicznej.

Urząd winien być przyjazny ludziom

Główne cechy dobrej organizacji świadczącej usługi publiczne

- Inspirowanie zmian
- Innowacyjne działanie w strukturze legislacyjnej, prawnej i regulacyjnej
- Wrażliwość i odpowiedzialność w zakresie mechanizmów demokracji
- Osiąganie najwyższej wartości w relacji do zaangażowanych środków finansowych

Total Quality Management

Jakość w koncepcji TQM jest:

- *głównym celem działalności organizacji*
- *zadaniem każdego w przedsiębiorstwie,*
- *pojęciem wielowymiarowym,*
- *zapobieganiem błędom,*
- *a nie ich wykrywaniem.*

TQM wg J.S. Oaklanda

TQM to koncepcja likwidowania marnotrawstwa poprzez wciąganie każdego pracownika w proces doskonalenia;

to także koncepcja doskonaląca konkurencyjność, skuteczność i elastyczność całej organizacji.

Model TQM wg S. Oaklanda

Cechy koncepcji TQM:

- **Ukierunkowanie na proces**, a nie tylko na wyniki.
- Zaangażowanie ze strony naczelnego kierownictwa jednostki.
- Efektywne, nieskrępowane **komunikowanie się** zarówno w pionie jak i w poziomie.
- **Ciągłe doskonalenie** wszystkich procesów, produktów, usług.
- Stałość celu i misji organizacji.
- Zasada „**Klient nasz pan!**”.

Cechy koncepcji TQM (c.d.):

- Inwestowanie w ludzi
- Szkolenia
- Stosowanie pozytywnych motywatorów
- Praca zespołowa
- Partycypacja pracowników w ustalaniu celów instytucji
- Stosowanie długiego horyzontu czasowego
- Orientacja na klienta i jego satysfakcję

Wdrażając model TQM należy:

- organizować wszechstronne badania potrzeb klientów,
- określić wymogi dotyczące jakości,
- propagować w instytucji publicznej odpowiedzialność za wysoką jakość,
- rozwijać system ocen jakości.

Kluczowe obszary TQM

- zaangażowanie najwyższego kierownictwa,
- stosowanie zasad aktywnego uczestnictwa i zaangażowanie wszystkich pracowników,
- komunikacja wewnątrz organizacji,
- zespołowe rozwiązywanie problemów jakościowych (Koła Jakości),
- program kształcenia i szkoleń,
- zmiany w kulturze organizacyjnej.

Zasady TQM odnoszące się do ludzi

- ludzie poprzez swoje osiągnięcia zachęceni są do dalszej rywalizacji i doskonalenia,
- dla ludzi ważne jest docenianie ich osiągnięć,
- osiągnięcia grupy tworzą efekt przynależności,
- człowiek traktowany jako jednostka odpowiedzialna postępuje w odpowiedzialny sposób,
- wszyscy pracownicy chcą mieć warunki i możliwości rozwoju.

Przedsięwzięcia usprawniające proces wdrażania TQM w urzędach

- Utworzenie Biura Obsługi Interesanta,
- Utworzenie Centrum Informacji Miejskiej,
- Wdrożenie Systemu Informacji o Terenie,
- Przeprowadzenie analizy ratingowej,
- Wprowadzenie oprogramowania finansowo-księgowego do urzędu,
- Wprowadzenie oprogramowania do obiegu informacji i dokumentów,
- Stworzenie portalu internetowego urzędu,
- Stworzenie struktur organizacyjnych do pozyskiwania środków finansowych w UE.

Korzyści wewnętrzne z TQM (dla urzędu)

- **Zaufanie kierownictwa** do rzetelności funkcjonowania urzędu i jego jednostek strukturalnych;
- **Jasne określenie podziału odpowiedzialności i kompetencji** poszczególnych pracowników;
- **Ułatwienie komunikacji** pomiędzy działami i pracownikami urzędu;
- **Ciągła i kompleksowa poprawa** realizowanych procesów;
- **Większa efektywność wykorzystania środków finansowych.**

Korzyści wewnętrzne z TQM (dla pracowników)

- Praca w dobrze i przejrzysto zorganizowanej strukturze;
- Satysfakcja z wykonywanej pracy i jej świadome zrozumienie;
- Logiczne określenie zakresów działania i kompetencji;
- Możliwość podnoszenia kwalifikacji;
- Wzrost poczucia odpowiedzialności i dumy z dobrze realizowanej pracy.

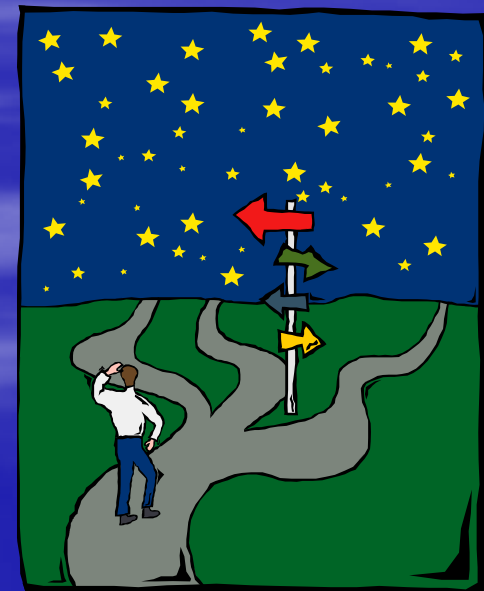
Korzyści zewnętrzne z TQM

- Zwiększenie zaufania mieszkańców i inwestorów do pracy urzędu;
- Wzrost prestiżu i generalna poprawa wizerunku urzędu;
- Bardziej równoprawna współpraca z organizacjami posiadającymi stosowne certyfikaty jakości;
- Zdecydowanie wyższa wiarygodność urzędu wobec funduszy i struktur UE;
- Zmniejszenie ilości źle lub błędnie wykonywanych usług;
- Obniżka kosztów ogólnych na skutek wzrostu sprawności urzędu;
- Przygotowanie do konkurencyjnego rynku powstającego w zakresie usług komunalnych.

Przykładowe metody oceny implementacji strategii TQM w jednostkach administracji publicznej (metody samooceny)

- Wspólna Metoda Oceny CAF

Common Assessment Framework CAF

Wytyczne Powszechnego Modelu Oceny zostały opracowane z myślą o jednostkach administracji, w celu dostarczenia im prostego, dostosowanego do ich specyfiki narzędzia oceny.

CAF

Zastosowanie Modelu CAF jest dla organizacji źródłem wiedzy o jej wewnętrznych procesach oraz zachodzących pomiędzy nimi powiązaniach.

Common Assessment Framework

Model CAF to narzędzie kompleksowego zarządzania jakością.

Usprawnienie dokonywane jest poprzez całościowy przegląd funkcjonowania instytucji ze szczególnym uwzględnieniem analizy wyników jej działalności oraz potencjału organizacyjnego.

CAF

Metoda CAF opiera się na założeniu, że osiągnięcie pożądaných rezultatów działań organizacji, obywateli, poszczególnych jednostek i całych społeczeństw zależy od **jakości przywództwa**

Dobry przywódca nie popycha ludzi przed sobą, oni sami za nim idą

J. Buchanan o przywództwie

- Sprawdzianem kierownictwa
- **nie jest dodawanie wiedzy do zespołu, którym się kieruje,**
- **jest nim wydobywanie tej wiedzy z ludzi**

Common Assessment Framework

Model CAF uznawany jest obecnie za najbardziej zaawansowany system zarządzania z powszechnie stosowanych w urzędach administracji publicznej.

CAF

Dostarcza łatwych do zastosowania zasad przeprowadzania samooceny podmiotów sektora administracji publicznej

Znajduje zastosowanie we wszystkich organach sektora publicznego zarówno szczebla centralnego, jak i lokalnego.

Model CAF funkcjonuje w oparciu o cztery główne cele:

1. **dostosowanie** do specyfiki organów administracji publicznej;
2. **stanowienie** narzędzia stosowanego przez kadre zainteresowaną poprawą wyników osiągniętych przez organizację;
3. **uproszczenie** przeprowadzania benchmarkingu pomiędzy podmiotami działającymi w sektorze publicznym;
4. **stanowienie pomostu** łączącego różne modele zarządzania jakością.

Model CAF- Samooocena

**Kompleksowy, systematyczny
i regularny przegląd działalności
i wyników organizacji w oparciu
o wybrany model**

Samooocena – co daje?

- ❑ Zapewnia usystematyzowane podejście do identyfikacji i oceny mocnych stron organizacji oraz obszarów do poprawy
- ❑ Umożliwia okresowy pomiar postępów
- ❑ Ułatwia porównanie z innymi organizacjami - benchmarking
- ❑ Umożliwia identyfikację “dobrych praktyk” i dzielenie się wiedzą o nich wewnątrz organizacji.

Kwestionariusz CAF

- ❏ Opracowany w wyniku współpracy między krajami członkowskimi UE oraz Komisją Europejską, zatwierdzony przez Dyrektorów Generalnych Administracji Publicznej krajów Unii Europejskiej
- ❏ Przystosowany do specyfiki organizacji publicznych
- ❏ Zgodny z najważniejszymi modelami zarządzania stosowanymi przez europejskie organizacje zarówno sektora publicznego jak i prywatnego

Model CAF

Budowa modelu CAF

- 9 kryteriów zgodnie z Modelem EFQM
- 5 obszarów potencjału i 4 obszary dla wyników
- Ocena w skali od 0 do 5

CAF - ewolucja modelu

CAF 2000

- trudności w zrozumieniu
- 9 kryteriów
- 43 podkryteria
- pilotażowa samoocena

CAF 2002

- łatwiejszy w zrozumieniu
- 9 kryteriów
- 27 podkryteriów
- 11 wersji językowych
- doświadczenia z kilkuset przeprowadzonych samoocen

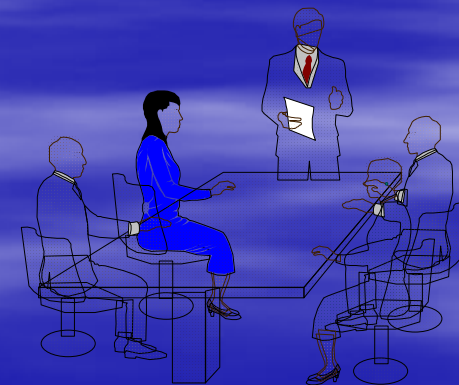
Zawartość kwestionariusza CAF

- Wprowadzenie
- Dziewięć kryteriów (od 1 do 9)
  - definicja
  - podstawowe przesłanki
  - podkryteria (np.. 1.1, 1.2 .....
  - przykłady spełnienia wymagań dla poszczególnych podkryteriów

1. Przywództwo

W jaki sposób liderzy i kierownicy **tworzą i umożliwiają realizację misji i wizji organizacji sektora publicznego**, rozwijają wartości niezbędne dla długookresowego sukcesu organizacji i wdrażają je poprzez odpowiednie działania i zachowania oraz są osobiście zaangażowani w zapewnienie, że system zarządzania organizacją został stworzony i wdrożony.

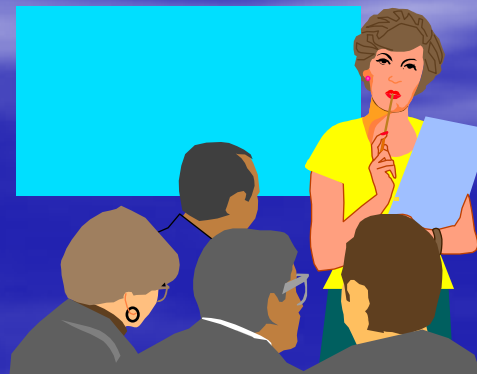

2. Strategia i planowanie

W jaki sposób organizacja wdraża swoją misję i wizję poprzez jasno sformułowaną strategię ukierunkowaną na wszystkich zainteresowanych funkcjonowaniem organizacji i wspartą odpowiednimi politykami, planami, założeniami, celami i procesami.

3. Zarządzanie zasobami ludzkimi

W jaki sposób organizacja zarządza personelem, rozwija wiedzę i wyzwala pełny potencjał swoich pracowników na poziomie indywidualnym, zespołowym i całej organizacji. W jaki sposób organizacja planuje działania dla wsparcia swojej polityki i strategii oraz efektywnej pracy swoich pracowników.

4. Partnerstwo i zasoby

W jaki sposób organizacja **planuje i zarządza** swoimi relacjami z zewnętrznymi partnerami oraz wewnętrznymi zasobami w celu realizacji polityki i strategii oraz zapewnienia efektywności procesów.

5. Zarządzanie procesami i zmianą

W jaki sposób organizacja określa swoje procesy, jak nimi steruje i je doskonali, tak aby wspierały politykę i strategię organizacji i przyczyniały się do pełnego zaspokojenia potrzeb i generowania wzrastającej wartości dla klientów i innych zainteresowanych funkcjonowaniem organizacji

6. Wyniki w relacjach z obywatelami

To, co organizacja osiąga w zakresie satysfakcji swoich klientów wewnętrznych i zewnętrznych.

7. Wyniki w obszarze relacji z pracownikami

To, co organizacja osiąga w relacjach z własnymi pracownikami dla osiągnięcia ich zadowolenia.

Wyniki w zakresie pomiarów zadowolenia pracowników i motywacji

Wskaźniki wyników w zakresie pracowników

8. Wyniki w odniesieniu do społeczeństwa

To, co organizacja osiąga w zakresie zaspokajania potrzeb i oczekiwań społeczności lokalnej, krajowej i międzynarodowej (tam gdzie ma to zastosowanie). Dotyczy to postrzegania w zakresie podejścia organizacji do problemów jakości życia, ochrony środowiska i zachowania zasobów naturalnych oraz własnych wewnętrznych mierników efektywności organizacji. Kryterium to dotyczy także relacji z władzami nadrzędnymi organizacjami, które regulują i wpływają na sposób prowadzenia działalności przez organizację.

8. Wyniki w zakresie społeczeństwa

Wyniki w zakresie wpływu społecznego

Wyniki w zakresie zasobów naturalnych

9. Kluczowe wyniki działalności

To, co organizacja osiąga w stosunku do zaplanowanych wyników i w relacji do zaspokajania potrzeb i oczekiwań każdej strony, która ma udział finansowy lub inny udział w organizacji.

Osiąganie celów

Wyniki finansowe

Common Assessment Framework

Model CAF jest rozwiązaniem bazującym na Modelu Doskonałości Europejskiej Fundacji Zarządzania Jakością (EFQM).

Jest jednak w porównaniu z nim częściowo okrojony, można więc przyjąć, że CAF jest etapem pośrednim w drodze do systemu EFQM.

CAF / EFQM

Oba modele cechują się podziałem na dwie grupy kryteriów:

- *kryteria potencjału organizacyjnego* – przywództwo, polityka i strategia, zarządzanie zasobami ludzkimi, partnerstwo i zasoby, procesy i zarządzania zmianą;
- *kryteria wyniku* – wyniki w relacji z klientami, wyniki w relacji z pracownikami, wpływ społeczeństwa, kluczowe wyniki z działalności.

Stosowanie modelu CAF

srowadza się do wypełnienia szczegółowego kwestionariusza samooceny, która dokonywana jest w siedmiu obszarach:

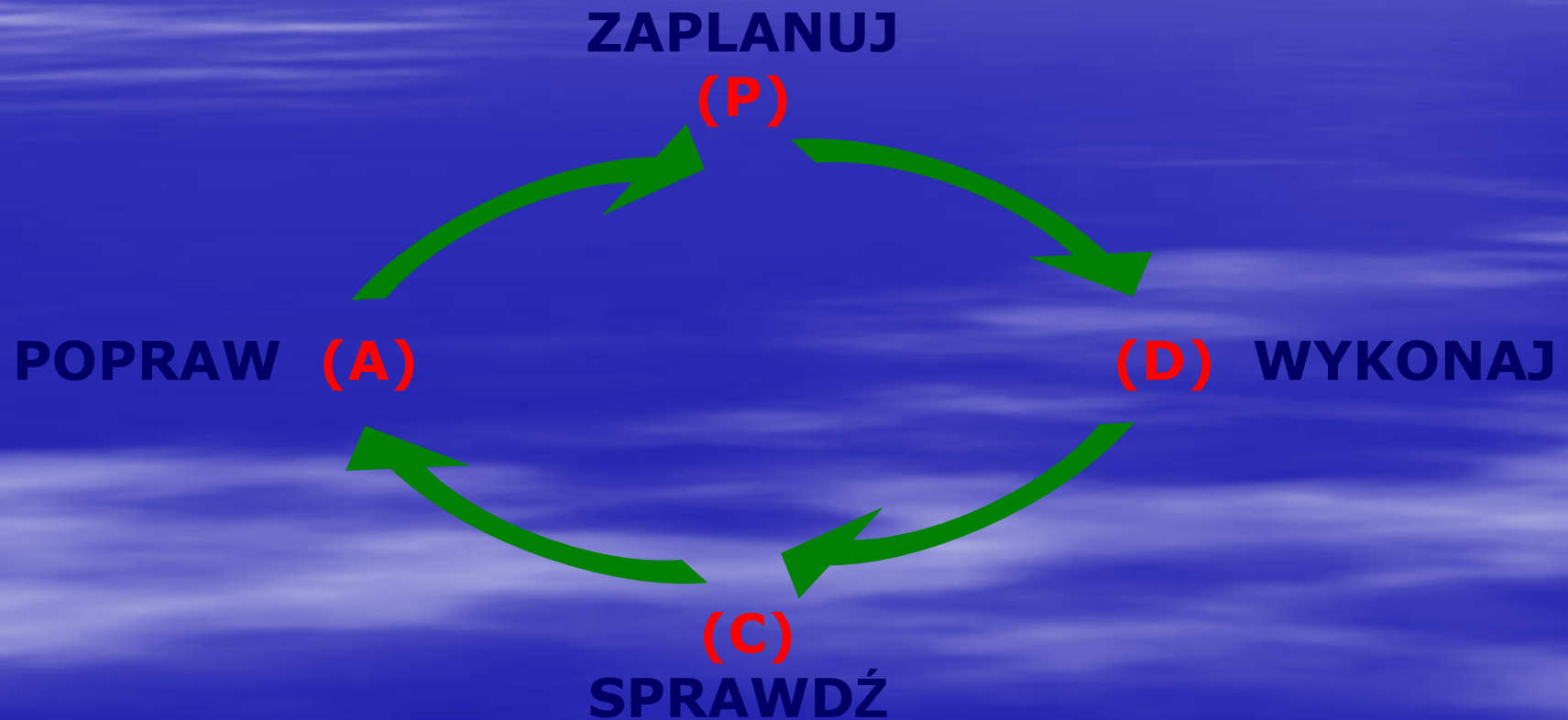
1. orientacja na wyniki,
2. koncentracja na kliencie,
3. przywództwo i stałość celów,
4. rozwój i zaangażowanie pracowników,
5. ciągłe uczenie się, doskonalenie i innowacje,
6. rozwój partnerstwa,
7. odpowiedzialność publiczna.

Wyniki samooceny są analizowane przez zespół ekspercki, którego zadaniem jest sprawdzenie, czy zapisy zawarte w samoocenie odpowiadają rzeczywistości.

Doskonalenie przy pomocy metody PDCA

- **Plan** - ustalenie celów i procesów, które są niezbędne aby osiągnąć wyniki zgodne z oczekiwaniami klientów oraz polityką urzędu;
- **Do** - realizacja założonych w planie czynności a także zbieranie danych dotyczących ich przebiegu;
- **Check** - monitorowanie i mierzenie procesów i wyrobów w odniesieniu do polityki, celów oraz wymagań dotyczących produktów organizacji a także prezentacja osiągniętych wyników;
- **Act** - podejmowanie czynności mających na celu ciągle doskonalenie funkcjonowania procesu.

Cykl Deminga (PDCA) powiązanie skali oceny czynników potencjału

Skala oceny

POTENCJAŁ KRYTERIA 1 – 5

<i>Ocena</i>	<i>Dotychczasowe osiągnięcia</i>
0	Brak dowodów lub tylko fragmentaryczne dowody istnienia podejścia
1	Planowane jest odpowiednie podejście (P – plan - zaplanuj)
2	Podejście zostało zaplanowane i jest wdrażane (D – do – wykonaj)
3	Podejście zostało zaplanowane, jest wdrożone i poddawane przeglądowi (C – check - sprawdź)
4	Podejście zostało zaplanowane, jest wdrożone i poddawane przeglądowi przy wykorzystaniu danych benchmarkingowych i jest odpowiednio zmieniane (A – act - popraw)
5	. Podejście zostało zaplanowane, jest wdrożone i poddawane przeglądowi przy wykorzystaniu danych benchmarkingowych, jest odpowiednio zmieniane i w pełni zintegrowane w organizacji

Skala oceny

WYNIKI KRYTERIA 6 – 9

Ocena	Dotychczasowe osiągnięcia
0	Nie zmierzono żadnych wyników
1	Kluczowe wyniki są mierzone i mają trend pogarszający się lub stabilny
2	Wyniki wykazują pewną poprawę.
3	Wyniki wykazują znaczną poprawę
4	Osiągnięto doskonałe rezultaty i dokonywane są pozytywne porównania z wyznaczonymi celami
5	Osiągnięto doskonałe rezultaty i dokonywane są pozytywne porównania z wyznaczonymi celami oraz prowadzone są pozytywne porównania benchmarkingowe w stosunku do odnośnych organizacji

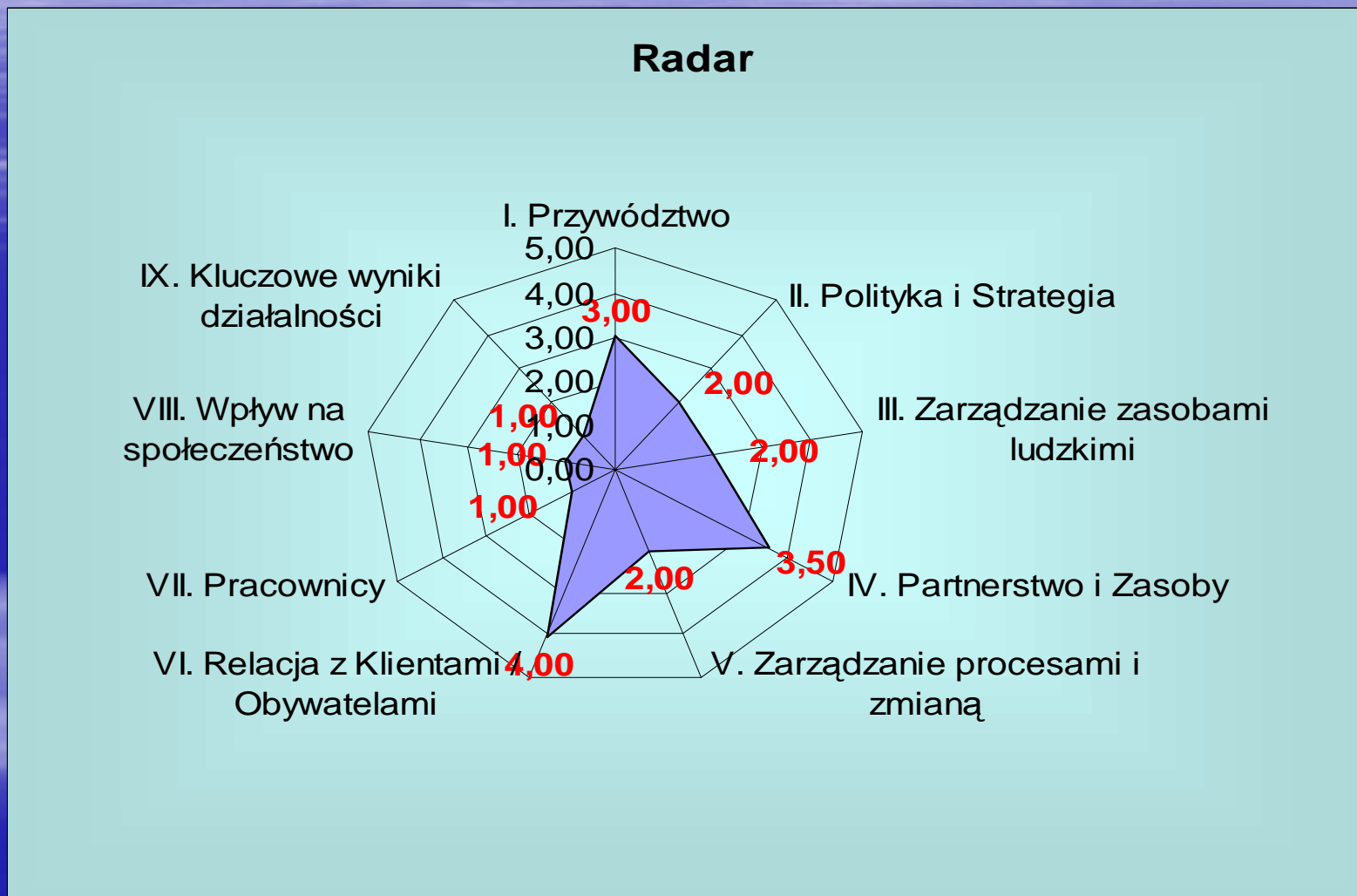
Klasyczna skala oceny kryteriów CAF

Faza	Skala ocen Potencjału	Ocena
	Nie działamy na tym polu Nie posiadamy żadnych lub prawie żadnych informacji	0 – 10
Planuj	Mamy takie plany	11 – 30
Wykonaj	Właśnie się tym zajmujemy	31 – 50
Sprawdź	Sprawdzamy (dokonujemy przeglądu tego), czy zajmujemy się sprawami właściwymi i czy we właściwy sposób	51 – 70
Działaj	Dokonujemy dostosowań (tam gdzie należy) na podstawie przeglądu	71 – 90
PDCA	We wszystkich działaniach, z regularnym planowaniem, realizacją i dostosowaniem uczymy się od innych	91 – 100

Klasyczna skala oceny kryteriów CAF

Skala oceny wyników	Ocena
Nie mierzono żadnych wyników lub brak informacji	0 – 10
Kluczowe wyniki są mierzone i wykazują tendencje spadkowe lub wyniki nie osiągają wyznaczonych celów	11 – 30
Brak zmian w wynikach lub osiągnięcie niektórych z wyznaczonych celów	31 – 50
Trend poprawy wyników lub osiągnięcie większości z wyznaczonych celów	51 – 70
Trend znacznej poprawy wyników lub osiągnięcie wszystkich z wyznaczonych celów	71 – 90
Uzyskanie doskonałych i trwałych wyników. Osiągnięcie wszystkich wyznaczonych celów.	91 – 100

Przykładowe wyniki samooceny

Korzyści ze stosowania CAF

- rozpoznanie mocnych i słabych stron organizacji,
- identyfikacja dobrych praktyk,
- możliwość przeprowadzania porównań osiągniętych wyników z innymi organizacjami,
- poprawa zdolności do wykorzystywania potencjału wiedzy i kreatywności pracowników,
- właściwe przygotowanie organizacji do rywalizacji w konkursach jakości,
- budowanie wizerunku urzędu profesjonalnego, o wysokiej kulturze organizacyjnej i dbającego o dobro i satysfakcję klienta,
- możliwość zastosowania dedykowanych narzędzi informatycznych.

Wady modelu CAF

- niezobowiązująca forma modelu,
- brak auditu zewnętrznego w modelu,
- pominięcie w modelu wielu aspektów współczesnego zarządzania jakością usług publicznych, w tym zwłaszcza opinii klientów zewnętrznych o działalności danej instytucji publicznej,
- stosunkowo krótki okres wykorzystywania (od 2000 r.),
- mało znana metoda w Polsce,

Podsumowanie

- CAF służy doskonaleniu zarządzania poprzez stosowanie:
- **środków niezbędnych do osiągnięcia konsensusu** odnośnie kierunku niezbędnych w urzędzie zmian
- **środków potrzebnych do mierzenia postępu** osiąganego w czasie
- **utrzymania stałej łączności** pomiędzy celami i stanowiącymi dla nich wsparcie strategiami i procesami;
- **środków pozwalających na skoncentrowanie się na działaniach doskonalących** w tych obszarach, w których jest to najbardziej konieczne;

Podsumowanie cd.

- **tworzenia warunków** do wymiany dobrych praktyk zarówno pomiędzy różnymi obszarami organizacji jak i z innymi organizacjami;
- **wzbudzania zainteresowania** pracowników w wyniku włączania ich w proces ciągłego doskonalenia;
- sposobności do identyfikacji dokonującego się postępu;
- **możliwości integrowania różnorodnych inicjatyw** związanych z zarządzaniem jakością w ramach normalnej działalności operacyjnej.

Podsumowanie

- CAF to ważne narzędzie służące doskonaleniu zarządzania organizacjami publicznymi w warunkach;
- zmiennego otoczenia
- społeczeństwa wiedzy
- GOW i nowej ekonomii
- społeczeństwa informacyjnego
- globalizacji
- niepewności i ryzyka

Człowiek a odpowiedzialność

- **Kto ma wywierać wpływ na życie zbiorowe winien mieć aspiracje perfekcjonistyczne, obejmujące zarówno doskonalenie tego życia zbiorowego, jak i doskonalenie siebie - Jan Paweł II**

Kilka myśli

- Wiedzieć, nie oznacza jeszcze działać
- Panować nad sobą, to największa władza
- Jakość nie jest dziełem przypadku, to efekt inteligentnego trudu człowieka
- Nie myli się ten, kto niczego nie robi
- Człowiek jest tyle wart, ile może pomóc drugiemu człowiekowi
- Czas się nie spieszy, to my nie nadążamy.....

Dziękuję za uwagę